

Т. О. Швачко

Литвиненко-Вольгемут Марія Іванівна

ЛИТВИНЕНКО-ВОЛЬГЕМУТ Марія Іванівна (дівоче – Литвиненко; 01(13). 02. 1892, Київ – 03. 04. 1966, там само) – співачка (лірико-драматичне сопрано), педагог, актриса, музично-громадська діячка. Нар. арт. Респ. (1930), СРСР (1936). Сталінська премія (1946). Закін. Київське музичне училище РМТ (1912; кл. [М. Алексєєвої-Юневич](#)). Відтоді працювала у Театрі М. Садовського (Київ), 1914–16 – Петрогр. муз. драмі (нині С.-Петербург), 1916–17, 1922–23 – Київ. опері, 1919 – Укр. муз. драмі (Київ), 1920–22 – Труд. колективі укр. арт., викл. вокалу Нар. консерваторії (обидва – Вінниця), 1924–35 – Харків. опері, водночас виступала у виставах Укр. нар. та Держ. робітн. пересув. театрів (1926–28). У 1935–53 – солістка Київ. театру опери та балету ім. Т. Шевченка. Водночас від 1944 – викладач, від 1946 – проф. Київ. консерваторії. Мала великий камер. репертуар – твори укр., рос., зх.-європ. композиторів, понад 200 укр. нар. пісень. Л.-В. перша виконавиця провід. партій в операх укр. композиторів, написаних авторами, орієнтуючись на вокальні можливості та діапазон її голосу: «Вибух» Б. Яновського (Наташа), «Розлом» В. Фемеліди (Тетяна), «Золотий обруч» Б. Лятошинського (Мирослава), «Кармалюк» В. Костенка (Ядвіга), «Яблуневий полон» О. Чишка (Ярославна; усі – Харків. театр опери і балету), «Наймичка» М. Вериківського (Ганна), «Честь» Г. Жуковського (Журбенчиха), «Богдан Хмельницький» К. Данькевича (Варвара; усі – Київ. театр опери і балету). Мала сильний, красивий, своєрід. тембру голос великого діапазону, що дозволяло виконувати ліричні, драм. і мецо-сопранові партії. Поєднувала високу вокал. майстерність з яскравим драм. талантом. У опер. репертуарі понад 70 партій. Л.-В. одна із перших і найкращих виконавиць в Україні ваґнерів. партій: «Валькірія»

(Брунгільда), «Лоенгрін» (Ельза та Ортруда), «Тангейзер» (Єлизавета та Венера), «Нюрнберзькі мейстерзінгери» (Єва). Озвучила партію Наталки в екранізації опери «Наталка Полтавка» М. Лисенка (1936, реж. І. Кавалерідзе), виконала роль Одарки у фільмі-опері «Запорожець за Дунаєм» С. Гулака-Артемовського (1953, реж. В. Лапокниш), за-снувавши традиції виконання цієї партії на укр. опер. сцені. Гастролювала містами колиш. СРСР, Німеччиною, Австрією, Югославією. Її ім'ям названо вулицю в Києві. На будинку, де мешкала Л.-В., встановлено мемор. дошку.

Основні партії

Оксана, Одарка («Запорожець за Дунаєм» С. Гулака-Артемовського), Одарка («Купало» А. Вахнянина, 1-е виконання), Наталка, Терпилиха, Настя, Панночка, Дідона («Наталка Полтавка», «Тарас Бульба», «Утоплена», «Енеїда» М. Лисенка), Катерина (однойм. опера М. Аркаса), Купава («Снігуронька» М. Римського-Корсакова), Ліза, Тетяна, Ларіна, Марія, Кума («Пікова дама», «Євгеній Онєгін», «Мазепа», «Чародійка» П. Чайковського), Ярославна («Князь Ігор» О. Бородіна), Аїда, Амелія, Леонора («Аїда», «Бал-маскарад», «Трубадур» Дж. Верді), Галька (однойм. опера С. Монюшка), Тоска, Турандот (однойм. опери Дж. Пуччіні).

Рекомендована література

1. Савинов Б. М. І. Литвиненко-Вольгемут – народна артистка СРСР. К., 1946;
2. Поляков А. М. І. Литвиненко-Вольгемут. К., 1956;
3. Исаченко И. Мария Ивановна Литвиненко-Вольгемут. Народная артистка СССР. К., 1960;
4. Стефанович М. Київський театр опери та балету ім. Т. Г. Шевченка. К., 1964;
5. Михайлова Т. Мария Ивановна Литвиненко-Вольгемут // Вопр. вокал. педагогики. Москва, 1967;
6. Її ж. Виховання співаків у Київській консерваторії. К., 1970;
7. Швачко Т. Марія Литвиненко-Вольгемут. К., 1972;
8. 1986;
9. Тольба В. Зірка оперної сцени // Музика. 1982. № 3;
10. Швачко Т. Легенда Національної опери // Музика. 2002. № 1–2.

Бібліографічний опис:

Литвиненко-Вольгемут Марія Іванівна / Т. О. Швачко // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2016. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-55152>

